

Genel Yayın: 5036

Orhan Veli'nin *Vazgeçemediğim*, *Destan Gibi* ve *Yenisi* kitaplarının ilk baskılarını Bedri Rahmi Eyüboğlu resimlemiştir. İki dostu yıllar sonra yeniden bir araya getirip, bugünün okuruyla buluşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Desteklerini esirgemeyen Eyüboğlu Ailesi'ne Rahmi Eyüboğlu nezdinde teşekkür ederiz.

MODERN TÜRK EDEBİYATI KLASİKLERİ DİZİSİ
ORHAN VELİ
BÜTÜN ŞİİRLERİ

RESİMLEYEN
BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2021
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
RÜKEN KIZILER

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MUSTAFA ÇOLAK

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM OCAK 2021, İSTANBUL
III. BASIM ŞUBAT 2022, İSTANBUL

ISBN 978-625-405-225-5

BASKI
UMUT KAĞITÇILIK SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.
Keresteciler Sitesi Fatih Caddesi Yüksek Sokak No: 11/1 Merter
Güngören İstanbul
Tel. (0212) 637 04 11 Faks: (0212) 637 37 03
Sertifika No: 45162

Bu kitapta yer alan Bedri Rahmi Eyüboğlu'na ait resimlerin yayın hakkı saklıdır.

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.

Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında
gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskulttur.com.tr

MODERN TÜRK
EDEBİYATI KLASİKLERİ | 1

Şiir

ORHAN VELİ

Bütün Şiirleri

Resimleyen: Bedri Rahmi Eyüboğlu

İçindekiler

<i>GARİP</i>	1
Garip İçin.....	3
Garip.....	7
<i>Netice</i>	21
[Gemliğe Doğru].....	23
Robenson.....	24
Rüya.....	25
İnsanlar.....	26
Bayram.....	27
Hicret I.....	28
Hicret II.....	29
Sol Elim.....	30
Gölge.....	31
Gözlerim.....	32
Dağ Başı.....	33
Şoförün Karısı.....	34
Dedikodu.....	35
Kitabe-i Seng-i Mezar I.....	36
Kitabe-i Seng-i Mezar II.....	37
Kitabe-i Seng-i Mezar III.....	38

Derdim Başka	39
?	40
Harbe Giden	41
Baş Ağrısı	42
Sabaha Kadar	43
İstanbul İçin	44
Ne Kadar Güzel	46
Sevdaya mı Tutuldum?	47
Gemilerim	48
Güzel Havalar	49
Karmakarışık	50
Illusion	51
Anlatamıyorum	52
Kızılılık	53
Eski Karım	54
Kuşlar Yalan Söyler	55
Festival	56
Kaside	57
Efkârlanırım	58
Söz	59
<i>VAZGEÇEMEDİĞİM</i>	61
[Deli Eder İnsanı Bu Dünya]	63
Bir Roman Kahramanı	64
Sakal	65
Yolculuk	66
İstanbul Türküsü	69
Tren Sesi	70
Değil	70
Giderayak	72
Keşan	74
Misafir	75
Eskiler Alıyorum	77

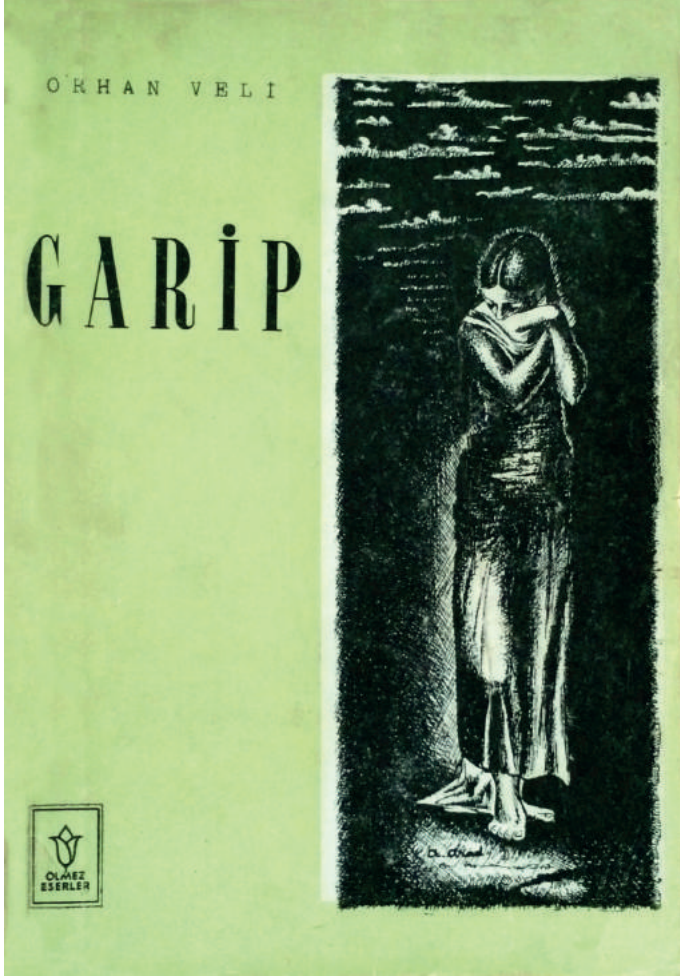
<i>DESTAN GİBİ</i>	79
Yol Türküleri	81
<i>YENİSİ</i>	93
Tahattur	95
Altın Dişlim	96
Bir İş Var	97
Şanolu Şiir	99
İçinde	100
Cımbızlı Şiir	101
Kumrulu Şiir	102
Ah! Neydi Benim Gençliğim!	104
Denizi Özliyenler İçin	105
Kapalı Çarşı	108
Ölüme Yakın	109
Zilli Şiir	110
Pırpırlı Şiir	111
Sere Serpe	113
<i>Ek</i>	114
Altındağ	115
<i>KARŞI</i>	117
Gün Olur	119
Sizin İçin	120
İstanbul'u Dinliyorum	121
Hürriyete Doğru	123
Galata Köprüsü	124
Karşı	125
Dalgacı Mahmut	126
Baharın İlk Sabahları	127
Yalnızlık Şiiri	128
Ayrılış	129
İçerde	130

Bir Duyma da Gör	131
Bedava	132
Vatan İçin	133
Ahmetler	134
[Erol Güneý'in Kedisi]	135
Pireli Şiir	136
<i>Kitaplarına Girmeyen Son Şiirleri</i>	138
Sucunun Türküsü	139
Dalga	140
Kuyruklu Şiir	142
Cevap	144
Rahat	146
Macera	147
Birdenbire	148
Deniz Kızı	149
Gelirli Şiir	151
Aşk Resmigeçidi	153
Delikli Şiir	157
Rubai	158
Yaşamak	159
<i>Kitaplarına Almadığı Eski Biçimli Şiirleri</i>	160
Oaristys	161
Ebabil	162
Düşüncelerimin Başucunda	163
Eldorado	164
Odamda	165
Seyahat	167
Kurt	168
Ehram	169
Buğday	171
Dar Kapı	173
Ave Maria	174

Açsam Rüzgâra.....	175
İhtiyarlık.....	177
Uzun Bir İstirabın (...)	178
Gün Doğuyor.....	179
Güneş.....	180
Zeval.....	181
Hélène İçin.....	182
Masal.....	183
Uyku.....	184
Son Türkü.....	185
Tûbâ.....	186
Haber.....	187
Ölümden Sonra Neşelenmek İçin Lied.....	188
Efsâne.....	189
Mahalledeki Akşamlar İçin Lied.....	190
Ekmek.....	191
Şarkı.....	192
Şarkı.....	193
<i>Kitaplarına Almadığı Yeni Biçimli Şiirleri</i>	194
Ağaç.....	195
Hoy Lu-Lu.....	196
Deniz.....	197
Yokuş.....	198
Yolculuk.....	199
Pazar Akşamları.....	200
Asfalt Üzerine Şiirler.....	201
Edith Almera.....	202
Ağacım.....	203
Mahzun Durmak.....	204
Meyhane.....	205
Seyahat.....	206
İnsanlar.....	207
Seyahat Üstüne Şiirler.....	208
Yaşıyor musun.....	209

Sabah	210
İntihar	211
Saka Kuşu	212
Oktay'a Mektuplar	213
Montör Sabri	214
Sicilyalı Balıkçı	215
İş Olsun Diye	216
Yatağım	217
Ali Rıza ile Ahmedin Hikâyesi	218
Mangal	219
Lakırdılarım	220
Bizim Gibi	221
Karanfil	222
Kuş ve Bulut	223
Quantitatif	224
Sokakta Giderken	225
Ben Orhan Veli	226
Hay-Kay	228
Cânân	229
İçkiye Benzer Bir Şey	230
Üstüne	231
Şehir Haricinde	232
Hayat Böyle Zaten	233
Rönesans	234
Tereyağı	235
Gangster	236
Veda	237
Tenezzüh	238
Hardalname	239
Beyaz Maşlahlı Hanım	240
Fena Çocuk	241
Çok Şükür	242
Bayrak	243

Şaheserim.....	245
Bebek Suite'i.....	246
Bir Şehri Bırakmak.....	248
Küçük Bir Kalp.....	249
Manzara.....	250
Resimler.....	251

Garip 1945'te Orhan Veli imzasıyla ikinci kez basılır.
Ölmez Eserler'den çıkan kitabın kapak resmi Agop Arad'a aittir.

GARİP¹

-1945-

1 Birinci basım 1941: *Garip*, Orhan Veli (Şiir Hakkındaki Düşünceler ve Melih Cevdet, Oktay Rifat, Orhan Veli'den Seçilmiş Şiirler), Resimli Ay Matbaası, İstanbul.

Garip İin¹

Güçlüklere, bir başına da olsa, karşı koyan insan kuvvetli insan olmalı. Ben bunu yalnız kalıp da ümitsizlik içinde olduğumu hissettiğim anlarda daha iyi anladım. Bununla beraber, senelerden beri, o kadar çok zamanlar yalnız kaldım ki bu hale âdeta alışır, hatta –kuvvetli olmanın gururunu duyabilmek için– zaman zaman yalnızlığı arar oldum. Şu anda gurur diye isimlendirdiğim bu his başlangıçta bir avunma yolu idi. Hayatlarının, benim gibi, ıstırapla dolu olduğunu sananlar, buna benzer bir sürü avunma çareleri bulmuşlardır. Bu çareler, o yalnız kalmış insanların, yalnızlık anlarındaki arkadaşlarıdır. Hayatın karşısında, hatta sırasında ölümün karşısında, ancak bu arkadaşların yardımı ile tutunabiliriz. Benim, yukarıda bahsettiğim gurura benzer, birkaç arkadaşım daha var. Vakit olsa da sizinle, onlar hakkında konuşabilsem. Ne iyi olur! Ama, *Garip* için yazacağım bir yazıda işi dertleşmeğe dökersem belki de bana kızarsınız. Onun için, size şimdilik, bunların yalnız bir tanesinden bahsedeyim.

“Hiçbir yaptığımdan pişman olmayacağım” diye bir karar vermişliğiniz var mıdır? Benim vardır. Çok da faydasını gördüm. Bundan bir hayli zaman evvel böyle bir karar vermiş olsaydım, üzüntülü günlerimin sayısı muhakkak ki daha fazla olurdu. Bu arada “1941 senesinde *Garip* adlı bir kitap

1 *Garip*'in 1945'teki ikinci basımından alınmıştır.

neşretmişim” diye döğünür durur, hele onun yeniden basılmasına dünyada razı olamazdım. *Garip* yeniden basılırken, içimde böylece “yiğitlik bende kalsın” dermişim gibi bir his var. Şiirdeki *garip* mefhumu üzerinde bugün bir yazı yazmağa kalksam herhalde aynı şeyleri yazmam. Ama, bundan dolayı kim beni haksız bulabilir? Onları beş sene evvel yazmıştım. Beş sene sonra da aynı şeyleri söyleyecek olduktan sonra ne diye yaşadım? O günden ölseydim olmaz mıydı? 1941 senesinde söylediklerim, 1616 senesinde 52 yaşında iken ölen Shakespeare’in, 377 yaşında söylemesi lâzım gelen sözlerdi. Aynı şekilde, bundan yüz sene sonra yaşayacak bir şairin sözleri de benim yüz otuz bir yaşında düşüneceğim şeyleri anlatmalıdır.

Bir oluş, bir kendimize geliş devrindeyiz. Dilimizin, günden güne bile, ne kadar değiştiğini farketmiyorsanız benim bir bu yazıma, bir de o zamanlar neşrettiğim *Garip*’e bakın. Göreceksiniz ki fark çok büyük. Bu farkın bütün günahını sakın benim omuzlarıma yüklemeyin; aynı tecrübeyi, başka muharrirlerin yazıları üzerinde de tekrarlayın; işin, değişen, daha ileriye, daha güzele giden bir cemiyetin işi olduğunu anlarsınız. Bu gidişe ayak uyduramamış insanlarla da karşılaşmanız kabil. Ama her ileriye gidişte bir sürü döküntü bırakmıyor, bir sürü fire vermiyor muyuz? Hattâ, çok kere, o döküntüler ayaklarımıza takılıp bizim de yolumuzda yürümemize engel olmuyorlar mı?

Yazdıkça farkediyorum; *Garip*’in müdafaasına kalkışmış gibi bir hâlîm var. *Garip*’i kimseye karşı değil, kendime karşı müdafa etmek isterim. Bunun, etrafımı hiçe sayışından geldiğini de sanmayın. *Garip*’i başkalarından evvel kendime karşı müdafa etmek istemişim, ondaki kusurları, başkalarından çok, kendim bildiğim içindir. “Benden başka bilen yoktur” demiş gibi de olmayayım; başkalarından kasdım kitabım hakkında söz söylemiş olanlardır. Bunların içinde, üzerinde durulmağa değer, bir tek tenkit yazısı hatırlıyorum. O tenkid yazan zat, fikirlerine gerçekten inandığım bir dostumdu.

Cemiyete bağı bir sanatın, ferdin ruhî hayatile ilgilenemiyeyeğini söylüyordu. Ben ferdin ruhî hayatının cemiyetten büsbütün ayrı bir hâdise olduğunu ileri sürmemiştim ki. Yoksa o dostum mu işi böyle telâkki ediyor? Etmemesi lâzım. Çünkü zıd nazariyelerin benim kadar uzlaştırıcı olmıyan taraftarları bile, sırasında, kendi fikirlerini karşı tarafın iddialarile tamamlıyorlar. Meselâ hiçbir Freud'cü yoktur ki şuur altına itilen temayüllerin oraya cemiyetler tarafından itildiğini, dolayisile *şuur altı* dediğimiz âlemin meydana gelmesinde cemiyetin pek büyük bir payı olduğunu kabul etmesin. O zaman söylememişsem şimdi söyleyeyim; *şuur altı*'nı bir varlık değil, bir *fikrin izahı için ileri sürülmüş bir mefhum* diye kabul ediyorum. Hani birtakım insanların Allahı kabul etmeleri gibi.

Bu bahsi derinleştirmek isterdim. Ama söyleyeceğim sözlerin âlimâne olmasından korkuyorum. Şiir hakkında âlimâne olmadan da söylenebilecek sözler var. Fakat *Garip*'i yazdığım zaman, daha ziyade, *garipliğin* nereden geldiğini düşünmüş, şiirin kıymetleri üzerinde o kadar durmamıştım. Gerçi o kıymetleri, o vakitler, pek de bilmiyordum ya. Ama bugün öyle değil. Şiir üzerinde hem tecrübem fazla, hem bilgim. Bununla beraber o tecrübeleri, o bilgileri anlatmak bana, şu anda, o günküden daha güç görünüyor. Daha doğrusu, anlatılmasından ziyade, anlaşılmasının güç olacağını sanıyorum. Hoş, böyle olmasa da, söyleyeceğim sözler neye yarayacak bilmem. Fikir tarihi, bir fikir madrabazlığı tarihinden başka bir şey değil. Bugüne gelinceye kadar bir sürü şeyler söylenmiş. Ama, gerçek olarak ne söylenmiş? Bir aralık, bir arkadaşım "Sanat bahislerinde aksini isbat edemiyeyeğim mesele yoktur" demişti. Aksi isbat edilemeyecek mesele yoktur demek isbat edilecek mesele yoktur demektir. Mademki isbat edilecek mesele yok; ne diye düşünüyor, ne diye konuşuyor, ne diye yazıyoruz? Sanattan bahsetmek de, sanatla uğraşmak gibi, kaçınılmaz, şifa bulmaz bir hastalık mı yoksa?

İstanbul, Nisan 1945

Garip¹

Şiir, yani söz söyleme sanatı, geçmiş asırlar içinde birçok değişikliğe uğramış; en sonunda da bugünkü noktaya gelmiş. Bu noktadaki şiirin doğru dürüst konuşmadan bir hayli farklı olduğunu kabul etmek lâzım. Yani şiir bugünkü hâliyle, tabî ve alelâde konuşmaya nazaran bir ayrılık göstermekte, nisbî² bir garabet³ arz etmektedir. Fakat işin hoş tarafı, bu şiirin birçok hamleler neticesinde kendini kabul ettirmiş, bir an'ane kurmak suretiyle de mezkûr⁴ acaipliği ortadan kaldırmış olması. Yeni doğup bugünün münevveri tarafından terbiye edilen çocuk kendini doğrudan doğruya bu noktada idrâk ediyor. Şiiri, kendine öğretilen şartlar içinde aradığından, bir tabiileşme arzusunun mahsulü olan eserleri hayretle karşılıyor. Garip telâkkisi, öğrendiklerini tabî kabul edişinden gelmekte. Ona buradaki izafılığı göstermeli ki, öğrendiklerinden şüphe edebilsin.

An'ane, şiiri nazım dediğimiz bir çerçeve içinde muhafaza etmiş. Nazmın belli başlı unsurları vezinle kafiyedir. Kafiyeyi ilk insanlar ikinci satırın kolay hatırlanmasını temin için, yani sadece hafızaya yardımcı olmak maksadıyla kullanmışlardı.

1 *Garip'in* 1941'deki ilk basımından alınmıştır.

2 Görelî.

3 Gariplik.

4 Anılan.

Fakat onda sonradan bir güzellik buldular. Onu, hikmeti vücudu aşağı yukarı aynı olan vezinle birlikte kullanmayı bir maharet saydılar. Şiirin de menşesinde, diğer sanatlarda olduğu gibi, böyle bir oyun arzusu vardır. Bu arzu iptidâi insan için nazarı itibara alınabilecek bir ehemmiyetteydi. Halbuki insan o zamandan beri pek çok tekâmül etti. Bugünkü insan öyle zan ve temenni ediyorum ki, vezinle kafiyenin kullanılışında kendini hayrete düşüren bir güçlük, yahut da büyük heyecanlar temin eden bir güzellik bulmayacaktır. Nitekim bu rahatsız edici hakikati görmüş olanlar, vezinle kafiyeye “âhenk” denilen yeni bir Şiir unsurunun ebeveyni nazariyle bakmışlar, bu yeni nimete dört elle sarılmışlar. Bir Şiirde eğer takdir edilmesi lâzımgelen bir âhenk varsa, onu temin eden Şey, ne vezindir ne de kafiye. O âhenk vezinle kafiyenin dışında da, vezinle kafiyeye rağmen de mevcuttur. Fakat onu Şiirde Őuurlu hâle getirip anlayışları en kıt insanlara bile bir ahengin mevcut olduğunu haber veren Şey vezinle kafiyeedir. Bu suretle farkına varılan, yani vezinle, kafiye ile temin edilen bir âhenkten zevk duyabilmek yahut da lâkırdıyı bu basit ölçüler içinde söylemeyi maharet sayabilmek; safdilliliklerin herhalde en muhteşemi olmalıdır. Bunun haricinde bir âhenge inanmaksâ, onun Şiir için ne kadar lüzumsuz, hattâ ne kadar zararlı olduğunu biraz sonra anlatacağım.

Vezinle kafiyenin her Şeye rağmen birer kayıt olduğunu da kabul edelim. Bunlar Şairin düşüncesine, hassasiyetine hükmettikleri gibi lisanın Şeklinde de değişiklikler yapıyorlar. Nazım dilindeki nahiv¹ acâiplikleri vezinle kafiye zaruretinden doğmuş. Bu acâiplikler belki de, ifadeyi genişletmesi itibariyle, Şiir için faydalı olmuştur. Hattâ onların, nazım endişelerinin dışında dahi baş tacı edilmeleri ihtimali vardır. Fakat bu kuruluş bazılarının kafalarına “Şiir dilinin kendine

1 Sözdizimi, cümle bilgisi.

hâs yapısı” diye dar bir telâkki getirmiş. Bu çeşit insanlar birtakım şiirleri reddederlerken “Konuşma diline benze- miş.” diyorlar. Köklerini vezinle kafiyeden alan bu telâkki, hakikî mecrasını arayan şiirde hep aynı izafî garabeti bula- cak, onu kabul etmek istemeyecektir.

Lâfız¹ ve mâna sanatları çok kere zekânın tabiat üzerin- deki değiştirici, tahrip edici hassalarından² istifade eder. Bil- gisini, terbiyesini geçmiş asırlara borçlu olan insan için bun- dan daha tabîî bir şey yoktur. Teşbih³, eşyayı, olduğundan başka türlü görmek zorudur. Bunu yapan insan acaip karşı- lanmaz, kendine hiçbir gayri tabîîlik isnat⁴ edilmez. Halbuki teşbihle istiâreden⁵ kaçan, gördüğünü herkesin kullandığı kelimelerle anlatan adamı bugünün münevveri *garip* telâk- ki etmektedir. Hatâsı, muhtelif sapıtmalarla gelinmiş bir şiir anlayışını kendine çıkış noktası yapmasıdır. Yazının peyda olduğu günden beri yüz binlerce şair gelmiş, her biri binlerce teşbih yapmış. Hayran olduğumuz insanlar bunlara birkaç tane daha ilâve etmekle acaba edebiyata ne kazandıracak- lar? Teşbih, istiâre, mübalâğa ve bunların bir araya gelme- sinden meydana çıkacak bir hayal zenginliği, ümit ederim ki, tarihin aç gözünü artık doyurmuştur.

Edebiyat tarihinde pek çok şekil değişiklikleri olmuş, yeni şekil her defasında, küçük garipsemelerden sonra kolayca kabul edilmiştir. Güç kabul edilecek değişiklik, zevke ait ola- nıdır. Böyle değişmelerin pek seyrek vukua geldiğini; üstelik, bu suretle meydana çıkan edebiyatlarda da her şeye rağmen

1 Söz.

2 Hal, özellik.

3 Benzetme.

4 Yakıştırma, dayandırma.

5 Eğretileme.

değişmeyen, yine devam eden, hepsinde müşterek olan bir taraf bulunduğunu görüyoruz. Bugüne kadar burjuvazinin malı olmaktan, yüksek sanayi devrinin başlamasından evvel de dinin ve feodal zümrenin köleliğini yapmaktan başka hiçbir işe yaramamış olan şiirde, bu değişmeyen taraf; *müreffeh sınıfların zevkine hitap etmiş olmak* şeklinde tecelli ediyor. Müreffeh sınıfları yaşamak için çalışmaya ihtiyacı olmayan insanlar teşkil ederler. O insanlar geçmiş devirlerin hâkimidirler. O sınıfı temsil etmiş olan şiir lâyük olduğundan daha büyük bir mükemmeliyete erişmiştir. Ama yeni şiirin istinat edeceği zevk, artık ekalliyeti¹ teşkil eden o sınıfın zevki değil. Bugünkü dünyayı dolduran insanlar yaşamak hakkını mütemadi bir didişmenin sonunda buluyorlar. Her şey gibi, şiir de onların hakkıdır, onların zevkine hitap edecektir. Bu, mevzubahis kitlenin istediklerini eski edebiyatların âletleriyle anlatmaya çalışmak demek de değildir. Mesele bir sınıfın ihtiyaçlarının müdafaasını yapmak olmayıp sadece zevkini aramak, bulmak, sanata onu hâkim kılmaktır.

Yeni bir zevke ancak yeni yollarla, yeni vasıtalarla varılır. Birtakım nazariyelerin söylediklerini bilinen kalıplar içine sıkıştırmakta hiçbir yeni, hiçbir sanatkârane hamle yoktur. Yapıyı temelden değiştirmelidir. Biz senelerden beri zevkimize, irademize hükmetmiş, onları tâyin etmiş, onlara şekil vermiş edebiyatların, o sıkıcı, o bunaltıcı tesirinden kurtulabilmek için, o edebiyatların bize öğretmiş olduğu her şeyi atmak mecburiyetindeyiz. Mümkün olsa da “şiir yazarken bu kelimelerle düşünmek lâzımdır” diye yaratıcı faaliyetimizi tahdit² eden lisanı bile atsak. Ancak bu surettedir ki, kendimizi alışkanlıkların sürüklediği gayri tabî inhiraftan³ kurtarmış; safiyetimize, hakikatimize irca⁴ etmiş oluruz.

* * *

-
- 1 Azınlık.
 - 2 Sınırlama.
 - 3 Sapma, dönme; değişme.
 - 4 Eski haline döndürme.